

Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för frukt och grönt

Utkast kriterier till externa synpunkter

Information om råvarans ursprung – vegetabilier

KravID 11536 Bas NYTT

Teknisk specifikation

För livsmedelsprodukter av vegetabilisk råvara ska information om råvarans/råvarornas ursprungsland/ursprungsländer finnas tillgänglig och kunna kontrolleras vid anbudstillfället. Informationen ska också finnas tillgänglig eller kunna lämnas på begäran under avtalstiden, även för eventuella ersättningsartiklar.

Information om råvarans ursprungsland/ursprungsländer ska omfatta:

- I vilket land/vilka länder råvaran är odlad.
- I vilket land/vilka länder råvaran är förädlad, där så är relevant.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Information om vegetabilieråvarans ursprungsland/ursprungsländer, exempelvis genom ursprungsmärkning, i produkt databas, på webbsida eller liknande.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan ske exempelvis genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kontrolleras att information om råvarans ursprungsland kan lämnas, exempelvis genom:

- Information om råvarans ursprungsland i elektroniska inköps/beställningskanaler, i de prisfiler som läses in i respektive upphandlande organisations e-handel.
- Information om råvarans ursprung på produkten.
- Annan dokumentation där informationen framgår.

För enkla produkter bestående av endast en råvara, kan ursprungsmärkning på produkten med exempelvis ”Från Sverige”, ”Svenskt Sigill” användas för att följa upp kravet. Tänk på att vid uppföljning av sammansatta livsmedelsprodukter kan inte alltid dessa ursprungsmärkningar visa den vegetabiliska råvarans ursprung, eftersom det tillåts undantag. Läs mer om ursprungs krav för sammansatt produkter enligt märkningarna

[Från Sverige](#)

[Svenskt Sigill](#)

Motiv

Transparens och spårbarhet är viktigt för att kunna kontrollera hållbarhetsparametrar i leveranskedjan. Information om en råvaras ursprung ökar tryggheten hos måltidsgästen och kan ge upphandlande organisationer viktig information om produktens prestanda, exempelvis om vilka regelverk som tillämpats i primärproduktionen. Intresset för livsmedelsprodukters spårbarhet och råvarans

ursprung ökar i hela samhället enligt EU-kommissionens, så även i den offentliga affären. Därför är det viktigt att information om i vilket/vilka land/länder produktionen har skett, kan förmedlas effektivt från producent/leverantör till den upphandlande organisationen, måltidsverksamheten, köken och måltidsgästen.

[EU-kommissionen - Farm to fork strategy, 2020](#)

Hur kravet ska användas

Upphandlingsmyndigheten rekommenderar att kravet används för livsmedelsprodukter som innehåller minst tio procent vegetabilisk råvara. En upphandlande organisation har möjlighet att ställa kravet på produkter med mindre än tio procent köttråvara, men då är det viktigt att genomföra en marknadsanalys för att säkerställa att det finns produkter som kan uppfylla kravet.

[Marknadsanalys](#)

I sammansatta produkter kan flera olika ursprungsländer förekomma. Om kravet ställs på en produkt med lågt innehåll av vegetabilisk råvara kan det begränsa tillgången på enskilda produkter. Det kan även vara resurskrävande för både köpare och säljare att följa upp, vilket upphandlande organisationer bör ta hänsyn till innan kravet ställs.

Inom EU finns vissa obligatoriska krav på ursprungsmärkning för hela frukter och grönsaker. Läs mer om vilka regler som gäller för obligatorisk ursprungsmärkning på [Livsmedelsverkets webbplats](#)

Det inte är tillåtet att kräva ett visst ursprungsland vid offentlig upphandling. Kriteriet om råvarans ursprung tar bara sikte på att information ska lämnas om vilket land som råvaran kommer ifrån. Informationen om råvarans ursprungsland är inte heller tänkt att ligga till grund för utvärdering av anbud eftersom det kan anses strida mot de grundläggande upphandlingsprinciperna. Informationen kan dock utgöra en viktig grund för den upphandlande organisationens interna riskanalyser och uppföljning.

Tänk på att det bör framgå av avtalsvillkoren hur informationen om råvarans ursprung ska tillhandahållas under avtalstiden. Om man ställer krav på att information förmedlas i specifika system kan det försvåra för företag att lämna anbud.

[De grundläggande upphandlingsprinciperna](#)

Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering.

[Mer om när det är lämpligt att använda nya och reviderade hållbarhetskriterier](#)

Information om ursprung - enkla produkter

[KravID 11010](#) Bas **AVVECKLAS FRÅN FRUKT OCH GRÖNT**

Information om ursprung - sammansatta produkter vegetabilier

[KravID 10372:1](#) Avancerad [AVVECKLAS FRÅN FRUKT OCH GRÖNT](#)

EU-ekologisk vara

[KravID 11009](#) Bas [OFÖRÄNDRAT](#)

Ekologisk vara – tillägg frukt och grönt

[KravID 11128:1](#) Avancerad [REVIDERAT](#)

Teknisk specifikation

Livsmedelsprodukter av vegetabilisk råvara ska vara producerade i enligt med förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter, samt följande krav:

- Vid växthusodling ska minst 80 procent av den energi som används på årsbasis för uppvärmning, belysning och till kylrum samt för tillverkning av koldioxid, komma från förnybara energikällor¹ eller från spillvärme. Alternativt ska högst 2,5 kWh fossil energi per kvadratmeter och odlingsvecka användas under kulturtiden.

1. Förnybara energikällor enligt definition i [direktiv \(EU\) 2018/2001](#) om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Certifiering med tillhörande märkning som uppfyller kravet, exempelvis KRAV eller annan certifiering där det framgår att kravet uppfylls.
- Annan dokumentation där det framgår att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalsperioden kan ske exempelvis genom stickprovskontroller vid ett eller flera tillfällen på produkt/-er på vilken/-a kravet har ställt. Leverantören kan visa att produkten/-erna uppfyller kraven med till exempel:

- Produktmärkning, exempelvis KRAV-märkning eller annan märkning som uppfyller kravet.
- Annan dokumentation där det framgår att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Livsmedelsproduktion kan orsaka såväl förlust av biologisk mångfald, utsläpp av växthusgaser, övergödning som omvandling av naturliga ekosystem.

Den ekologiska produktionen utmärks av att balansen mellan alla beståndsdelar i jordbruket ska upprätthållas och helst förbättras. EU:s regler för ekologisk produktion omfattar produktion, beredning, förvaring och import av ekologiskt framställda jordbruksprodukter, inklusive livsmedelsprodukter från vattenbruk och övriga livsmedel.

Uppvärmningen står för den största delen av klimatpåverkan från växthus, men även belysning av vissa livsmedelsprodukter som kräver mycket ljus kan ha en betydande påverkan. Energianvändningen varierar kraftigt under året. Uppvärmningen kräver mycket energi under vintern, medan fuktreglering och koldioxidproduktion mest används under sommarhalvåret. Energi vid växthusodling används främst för värmereglering, fruktreglering, växtbelysning, koldioxidproduktion och kylar. Med förnybara energikällor avses till exempel vattenkraft, vindkraft, solenergi och biobränsle (Definition av förnybara energikällor enligt [direktiv \(EU\) 2018/2001](#)).

KRAV-certifieringen har regler som går utöver EU:s lagstiftning om ekologisk produktion. För importerade livsmedelsprodukter gäller EU:s regelverk med tillägg kring energianvändning i växthus. För svenskproducerade KRAV-märkta varor tillkommer flera regler.

Hur kravet ska användas

Kriteriet är relevant att ställa på ekologiskt odlad frukt och grönsaker samt produkter av dessa. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

Socialt ansvarsfull odling

KravID 10397:2 Bas **REVIDERAT**

Särskilda kontraktsvillkor

Leverantören ska från och med att kontraktet startar endast leverera frukt eller grönsaker eller produkter av frukt eller grönsaker som är odlade under arbetsförhållanden som är förenliga med:

- ILO:s kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering och föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182).
- FN:s barnkonvention artikel 32.
- Den arbetsrätt som gäller där arbetet utförs för övriga frågor avseende arbetsvillkor. Om lagstiftningen inte lever upp till ILO:s kärnkonventioner samt FN:s barnkonvention artikel 32, ska konventionerna gälla.

Förslag till bevis

Leverantören accepterar genom sitt anbud att kontraktsvillkoret kommer uppfyllas vid den angivna tidpunkten.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalstiden kan till exempel ske genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt/produkter som omfattas av kravet. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel Rainforest Alliance, Sustainably Grown, Global GRASP eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Det finns stora utmaningar vad gäller arbetsförhållanden och respekt för mänskliga rättigheter i livsmedelsproduktionen. Problemen är mer utbredda i länder med svag efterlevnad av arbetslagstiftning, men även i övriga länder förekommer brott mot mänskliga rättigheter. Migrantarbetare och andra mer sårbara grupper riskerar att utnyttjas då de inte vågar eller har möjlighet att hävda sina rättigheter, som till exempel anställningskontrakt, skäliga löner och rätt att organisera sig.

Många som arbetar inom frukt- och grönsaksodlingar är säsongsanställda, vilket innebär att de endast är anställda under en bestämd period för att skörda. I länder med bristande lagstiftning och efterlevnad befinner sig de anställda många gånger i ett utsatt läge gentemot sin arbetsgivare och har ofta sämre arbetsförhållanden än de fast anställda.

Genom att ställa krav på goda arbetsvillkor och respekt för mänskliga rättigheter kan många anställdas liv förbättras, liksom deras familjers.

[Läs mer om riskerna inom frukt och grönt i vår riskanalystjänst.](#)

Hur kravet ska användas

Kriteriet är relevant att ställa på frukt och grönsaker som odlas i riskländer utanför EU. Tropisk frukt, citrus och avokado är några exempel där det kan vara relevant, men marknadstillgången på produkter som klarar kravet kan variera inom olika produktgrupper. Rekommendationen är att göra en marknadsanalys innan kravet ställs.

[Mer om hur du gör en marknadsanalys](#)

Socialt ansvarsfull odling och rättvis handel – frukt och grönt

KravID 11537 Avancerad REVIDERAT (tidigare 10397:1 Spjutspets som nu har fått eget kravID)

Särskilda kontraktsvillkor

Leverantören ska från och med att kontraktet startar endast leverera frukt eller grönsaker eller produkter av frukt eller grönsaker som är odlade under arbetsförhållanden som är förenliga med:

- ILO:s kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering och föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182).
- FN:s barnkonvention artikel 32.
- Den arbetsrätt som gäller där arbetet utförs för övriga frågor avseende arbetsvillkor. Om lagstiftningen inte lever upp till ILO:s kärnkonventioner samt FN:s barnkonvention artikel 32, ska konventionerna gälla.

Odlaren ska dessutom garanteras:

- Kostnadstäckande minimiersättning.
- Extra prisprenie för investering.
- Möjlighet till förfinansiering för odlaren.
- Långsiktiga handelsrelationer mellan producent och importör.

Förslag till bevis

Leverantören accepterar genom sitt anbud att kontraktsvillkoret kommer uppfyllas vid den angivna tidpunkten.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalstiden kan till exempel ske genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt/produkter som omfattas av kravet. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel Fairtrade
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Rättvis handel är ett handelssamarbete baserat på dialog, öppenhet och respekt som verkar för en mer rättvis världshandel. Det bidrar till hållbar utveckling genom att erbjuda bättre handelsvillkor och garanterar rättigheterna för marginaliserade producenter och arbetare.

Det finns stora utmaningar vad gäller arbetsförhållanden och respekt för mänskliga rättigheter i livsmedelsproduktionen. Problemen är mer utbredda i länder med svag efterlevnad av arbetslagstiftning, men även i övriga länder förekommer brott mot

mänskliga rättigheter. Migrantarbetare och andra mer sårbara grupper riskerar att utnyttjas då de inte vågar eller har möjlighet att hävda sina.

Förhandlingsläget gentemot köparna kan även vara ojämnt och det finns en risk att odlarna/producenterna förlorar kontrakt och kunder med kort varsel, eller att priserna förhandlas ned av köparen. Genom jämlika handelsvillkor kan odlaren/producenten ges bättre förutsättningar att leva på sin verksamhet och att genomföra åtgärder för ökad hållbarhet.

Hur kravet ska användas

Kriteriet är framför allt relevant för importerad frukt producerade i riskländer utanför EU. Detta kriterium kan bara användas på ett begränsat sortiment och tillgången kan variera inom olika produktgrupper. På till exempel banan är tillgången god på produkter som klarar kravet, men inom övrigt sortiment behöver en marknadsanalys göras innan kriteriet används.

[Mer om hur du gör en marknadsanalys](#)

Kemisk efterskördshandling – Grönsaker

KravID 10391:2 Bas REVIDERAT

Teknisk specifikation

Kemiska medel för efterskördshandling ska inte ha använts på färska grönsaker/rotsaker. Efterskördshandling får endast användas för behandling av matpotatis och då uteslutande med kemiska medel innehållande det verksamma ämnet 1,4-Dimetylnaftalen eller Grönmyntaolja.

Med efterskördshandling avses behandling med kemiska medel efter skörd för att förbättra lagringsmöjligheten.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan exempelvis ske genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som uppfyller ovanstående krav, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

På vissa grönsaker och rotsaker används kemisk efterskördshandling för att skydda mot angrepp efter skörd eller påverka livsprocesserna (till exempel groning och mognad) och därigenom förlänga hållbarheten. Efterskördshandlingar, både kemiska och icke-kemiska, kan bidra till att minska matsvinn och det är därför inte alltid önskvärt att utesluta den typen av behandling helt. Det gäller till exempel potatis.

Kemisk efterskördshandling är inte tillåten i Sverige förutom för potatis där Grönmyntolja och/eller 1,4 Dimetylnaftalen är godkända. Kravet syftar till att minska användningen av kemiska efterskördshandlingar och att inte exponera konsumenterna i onödan för högre resthalter av dessa ämnen.

Hur kravet ska användas

Detta krav är relevant att ställa på färska, konventionellt odlade grönsaker och potatis. Kravet är framför allt relevant för råvaror som lagras en längre tid eller transporteras långt. Frysta produkter och råvaror som processas direkt efter skörd omfattas därför inte av kravet.

Kemisk efterskördshandling är inte tillåtet inom ekologisk produktion. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

Kemisk efterskördshandling – Frukt

KravID 11114:1 Bas REVIDERAT

Teknisk specifikation

Kemiska medel för efterskördshandling, ska inte ha använts på färsk frukt med undantag för citrusfrukter. Med efterskördshandling avses behandling med kemiska medel efter skörd för att förbättra lagringsmöjligheten.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan exempelvis ske genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

På vissa frukter används kemisk efterskördshandling för att skydda mot angrepp efter skörd eller påverka livsprocesserna (till exempel groning och mognad) och därigenom förlänga hållbarheten. Efterskördshandlingar, både kemiska och icke-kemiska, kan bidra till att minska matsvinn och det är därför inte alltid önskvärt att utesluta den typen av behandling helt. Det gäller till exempel citrusfrukter.

Kravet syftar till att minska användningen av kemiska efterskördshandlingar och att inte exponera konsumenter i onödan för högre resthalter av dessa ämnen. Kemisk efterskördshandling är inte tillåten i Sverige.

Hur kravet ska användas

Detta krav är relevant att ställa på färsk frukt. Det går inte att ställa på citrus. Kravet är framför allt relevant för produkter som lagras en längre tid eller transporteras långt. Frysta produkter och råvaror som processas direkt efter skörd omfattas därför inte av kravet. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

Energihushållning i växthus

KravID 10394:2 Spjutspets **REVIDERAT**

Teknisk specifikation

Råvara av frukt och grönt som odlas i växthus ska uppfylla följande krav:

Minst 80 procent av hela anläggningens direkta energianvändning ska komma från förnybara energikällor¹, beräknat på årsbasis.

Den el som används ska till 100 procent komma från förnybara energikällor¹.

Reservvärmekälla som inte drivs av förnyelsebar energi får användas vid driftsstopp eller extremt kall väderlek då ordinarie värmekälla inte räcker till för att hålla konstant temperatur.

1. Enligt definition i [direktiv \(EU\) 2018/2001](#)

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt och Grönt inklusive tillval för klimatcertifiering eller likvärdigt.

Energikartläggning inklusive beräkning av andelen förnybar energi, samt giltigt elavtal som styrker att kravet är uppfyllt.

Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan exempelvis ske genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt och Grönt tillval klimatcertifiering.
- Producentens energikartläggning inklusive beräkning av andelen förnybar energi, samt giltigt elavtal som styrker att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Uppvärmningen står för den största delen av klimatpåverkan från växthus. Genom att effektivisera energianvändningen samt ersätta fossil energi med förnybar energi, kan klimatpåverkan från produktionen minska.

Med förnybara energikällor avses till exempel vattenkraft, vindkraft, solenergi och biobränsle (Definition av förnybara energikällor enligt [direktiv \(EU\) 2018/2001](#)). Redan idag blir många växthus för odling av tomater i Sverige uppvärmda med hjälp av förnybar energi. Utvecklingen går mot att fler och fler odlare ställer om till sådan uppvärmning, vilket detta krav syftar till att stödja i en offentlig upphandling.

Hur kravet ska användas

Kriteriet omfattar konventionellt odlad frukt, bär och grönsaker som odlats i växthus. Kravet ska inte tillämpas på frilandsodlade råvaror.

Resthalter av bekämpningsmedel

[KravID 10882:1](#) Spjutspets [AVVECKLAS](#)

Användning av växtskyddsmedel

KravID 11541 Avancerad [NYTT](#)

Teknisk specifikation

I odlingen av frukt- och grönsaksråvaran ska inte växtskyddsmedel som omfattas av följande konventioner ha använts:

- Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar (POPs)¹.
- Rotterdamkonventionen – Prior Informed Consent (PIC)².
- WHO 1a + 1b³.

¹ <http://chm.pops.int/Home/tabid/2121/Default.aspx>

² <http://www.pic.int/Home/tabid/855/language/en-US/Default.aspx>

³ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240005662>

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, exempelvis Rainforest Alliance, Sustainably Grown, eller likvärdig certifiering.
- Information om frukt- och grönsaksråvaran ursprungsland/ursprungsländer, exempelvis genom ursprungsmärkning, i produkt databas, på webbsida eller liknande som visar att råvaran odlats inom EU.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan exempelvis ske genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, exempelvis Rainforest Alliance, Sustainably Grown, eller likvärdig certifiering.
- Information om frukt- och grönsaksråvaran ursprungsland/ursprungsländer, exempelvis genom ursprungsmärkning, i produkt databas, på webbsida eller liknande som visar att produkten odlats inom EU.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Växtskyddsmedel används för att säkra skörd från angrepp av insekter, svampangrepp och ogräs och därigenom maximera skörden. I konventionell odling används kemiska bekämpningsmedel, medan man i ekologisk odling endast får använda vissa bekämpningsmedel som är framställda från vegetabilier, animalier eller mikroorganismer.

Samtidigt som kemiska bekämpningsmedel bidrar till att skydda skörden kan de ha negativa effekter på ekosystemet, till exempel på biologisk mångfald, och på människors hälsa.

Bekämpningsmedlen är utvecklade för att bekämpa antingen insekter, växter eller svampar och en negativ effekt är att de slår även mot arter som inte är skadliga för skörden. Forskning visar att i och runt konventionellt jordbruk har antalet insekter, och antalet insektsarter, minskat de senaste decennierna. Det ger effekter på hela ekosystemen, förlust av biologisk mångfald leder till förlust av de viktiga funktioner som ekosystemen har och som är så viktiga för bland annat ett produktivt jordbruk.

Många jordbruk har börjat arbeta med IPM – Integrated Pest Management – där man arbetar med olika verktyg för att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel och fasa ut de som innebär högst risk för miljö och människor. Det finns också flera initiativ som har utvecklat listor över vilka bekämpningsmedel som inte får användas i odlingen. Ett sådant är den [lista](#) som Svensk Dagligvaruhandel har utvecklat och som flera livsmedelsföretag nu står bakom.

Förordningen om förhandsgodkännande (PIC-förordningen), [\(EU\) nr 649/2012 om export och import av farliga kemikalier](#) genomför Rotterdamskonventionen i EU, reglerar import och export av vissa farliga kemikalier samt skyldigheterna för företag som önskar exportera kemikalier till länder utanför EU. Importlandet kan besluta om att antingen godkänna eller avslå import. Förordningen ställer också krav på produktinformation i form av märkning och säkerhetsdatablad. PIC står för Prior Informed Consent.

Stockholmskonventionen innehåller bestämmelser om långlivade organiska föroreningar (POPs) och är en global konvention för att skydda miljön och människors hälsa. Varje land som är part till konventionen ska utarbeta, genomföra och uppdatera en nationell genomförandeplan. EU:s POPs-förordning [\(EU\) nr 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar \(POPs\)](#) genomför Stockholmskonventionen genom att förbjuda eller begränsa användningen av POPs-ämnena i både kemiska produkter och varor inom EU.

Hur kravet ska användas

Kriteriet är relevant att ställa på konventionellt odlad frukt och grönsaker. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

Skydd av biologisk mångfald

KravID 11539 Avancerat NYTT

Teknisk specifikation

I lantbruket eller odlingen där frukt- eller grönsaksråvaran har odlats ska det finns ett systematiskt och dokumenterat arbete för att gynna biologisk mångfald. Under det år då råvaran odlas ska åtgärder ha genomförts för att stärka den biologiska mångfalden.

Åtgärderna kan skilja sig åt beroende på förutsättningar och vilka effekter som är viktiga att nå. De ska syfta till att skydda känsliga ekosystem, och/eller bidra till att inte avverka eller skada naturliga ekosystem och/eller underlätta spridning och etablering av djur och växter. Detta görs genom att utforma åtgärder inom ett eller flera av nedanstående områden:

- Implementering av buffertzoner mot vattendrag och/eller känsliga ekosystem.
- Skydd av skyddsvärda områden.
- Förhindra avskogning eller avverkning av artrika ekosystem.
- Åtgärder för att locka och/eller underlätta för etablering och spridning av flora och fauna.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt, Global GAP modul biologisk mångfald,

Rainforest Alliance, Sustainably Grown, SAI Platform, Fairtrade eller likvärdigt.

- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalstiden kan till exempel ske genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt/produkter som omfattas av kravet. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP Sigill Frukt & Grönt, Global GAP modul för biologisk mångfald, Rainforest Alliance, Sustainably Grown, SAI Platform, Fairtrade eller likvärdigt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Förlust av biologisk mångfald är en av vår tids stora hållbarhetsutmaningar. Det är ett av de områden som har överskridit den planetära gräns som har uppskattats som säker. Enligt forskare är vi på väg in, eller befinner oss, i ett sjätte massutdöende, skeenden som utmärks av att stora mängder arter går förlorade. Tidigare utdöenden har skett på grund av stora geologiska förändringar såsom kometnedslag eller massiva vulkanutbrott. Detta utdöende är i stället initierat av mänsklig aktivitet, såsom storskalig livsmedelsproduktion, skogsavverkning, förbränning av fossila bränslen och omvandling av naturliga ekosystem till hårdgjorda ytor.

När den biologiska mångfalden minskar förloras även många funktion, så kallade ekosystemtjänster, som den biologiska mångfalden levererar, såsom matproduktion, rening av vatten, bördiga jordar och klimatreglering.

Allt fler aktörer lyfter frågan om vikten av biologisk mångfald och flera initiativ har börjat tas för att genomföra åtgärder som både skyddar och stärker den biologiska mångfalden. Inom jordbruket finns goda möjligheter att genomföra sådana åtgärder och samtidigt säkra framtida goda skördar.

Hur kravet ska användas

Kriteriet är relevant att ställa på konventionellt odlad frukt och grönsaker. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

Notera att Global GAP lanserade sin modul för biologiska mångfald i april 2022. Det kan ta tid innan det finns certifierade produkter på marknaden. [Läs mer om tilläggsmodulen hos Global Gap](#) (engelska).

Optimerad gödning

KravID 11538 Avancerad NYTT

Teknisk specifikation

I odlingen av frukt- eller grönsaksråvaran ska näring tillföras optimerat, det vill säga det tillförs inte mer näring än växten behöver och risken för läckage är minimerad. Tillförsel av näring ska dokumenteras i en växtnäringsbalans där det finns uppgifter om hur mycket näring som har tillförts och hur mycket som har bortförts under det år då råvaran har odlats.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, exempelvis IP Sigill Frukt & Grönt, Global GAP, Rainforest Alliance, Sustainably Grown, Fairtrade eller likvärdigt.
- Dokumenterad växtnäringsbalans med tillhörande optimeringsberäkning som visar att kravet är uppfyllt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan ske exempelvis genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, exempelvis IP Sigill Frukt & Grönt, Global GAP, Rainforest Alliance, Sustainably Grown, Fairtrade.
- Dokumenterad växtnäringsbalans med tillhörande optimeringsberäkning som visar att kravet är uppfyllt.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Ta gärna hjälp av specialistkompetens i din organisation som kontrollerar inlämnad bevisning på kravuppfyllnad. Det kan exempelvis vara en miljö- eller hållbarhetsstrateg med stor kunskap i hållbarhetsfrågor.

Motiv

Genom att tillföra näringsämnen (kalium, kväve, fosfor) till odlingen ges växten möjlighet att växa optimalt. I konventionell odling ges det ofta i form av mineralgödsel, med tillskott av organisk gödning, medan det i ekologisk odling endast ges organiskt gödsel.

Användning av gödningsmedel kan bidra till övergödning, när överskott av näringsämnen läcker ut till omgivande ekosystem, vattendrag, sjöar och hav. Användningen av fosfor och kväve är ett av de områden som har överskridit den planetära gränsen¹. Med övergödning följer förlust av biologisk mångfald, algblomningar och mindre produktiva ekosystem.

Genom att optimera gödningen, gödsla enligt en plan där växten inte ges mer näring än den tar upp, minskar risken för läckage och övergödning. Allt fler lantbrukare arbetar med gödselplaner och dokumentation av gödning. Det är dessutom ett sätt att förbättra ekonomin i odlingen eftersom de inte behöver använda mer insatsmedel än nödvändigt. I Sverige ger Greppa näringen råd till lantbrukare som vill ha stöd i detta arbete, men det finns liknande initiativ i många andra länder.

Läs mer om åtgärder för minskade växtnäringsförluster hos [Jordbruksverket](#)

1. <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/the-nine-planetary-boundaries.html>

Hur kravet ska användas

Kriteriet är relevant att ställa på konventionellt odlad frukt och grönsaker samt produkter av dessa. Kravet kan begränsa marknadstillgången och kan variera för olika produkter och över säsong. Gör en marknadsanalys för att säkerställa tillgång.

[Marknadsanalys](#)

GMO-fri vara – frukt och grönt

[KravID 10887:1](#) Bas **JUSTERAD TEXT MEN OFÖRÄNDRAD INNEBÖRD**

Teknisk specifikation

Produkter av frukt och grönt ska inte bestå av, innehålla eller ha framställts av genetiskt modifierade organismer (GMO). Spår av godkänd GMO¹ får förekomma under förutsättning att det är oavsiktlig eller tekniskt oundviklig samt inte överskrider 0,9 procent för varje enskild råvara i enlighet med förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

1. GMO som godkänts i enlighet med direktiv 2001/18/EC och som finns i [EU-kommissionens lista över GMO godkända för livsmedel \(engelska\)](#).

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av följande:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP frukt & grön grundcertifiering, Fairtrade, Rainforest Alliance eller likvärdigt.
- Produktspecifikation eller information om produkten i produktdatabas som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan ske exempelvis genom stickprovskontroller av levererade livsmedelsprodukter. Då kan något av följande kontrolleras:

- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet, till exempel IP frukt & grönt grundcertifiering, Fairtrade, Rainforest Alliance.
- Produktspecifikation eller information om produkten i produktdatabas som visar att kravet är uppfyllt.

Motiv

Genteknik är en omdiskuterad teknik. Inom EU ställs därför hårda krav på märkning och vilka GMO som får släppas ut på marknaden. Soja, majs, raps och bomull är de vanligaste genetiskt modifierade grödorna. GMO som livsmedel förekommer inte i någon större utsträckning på den europeiska marknaden idag, utan förekommer framför allt i foder till animalieproduktionen. För upphandlande myndigheter som tagit ställning mot GMO kan detta efterfrågas.

Läs mer om genmodifierad mat hos [Livsmedelsverket](#).

Hur kravet ska användas

Kravet kan tillämpas på konventionella råvaror och livsmedelsprodukter. Kravet behöver inte ställas på ekologiska livsmedel eftersom EU:s förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter inte tillåter GMO.

Returlådor

[KravID 10393:2](#) Bas OFÖRÄNDRAT

Returlådor för ökad cirkuläritet

[KravID 11462](#) Avancerad OFÖRÄNDRAT

Notera att detta är ett utkast och att ändringar kan komma att göras innan slutgiltig publicering.